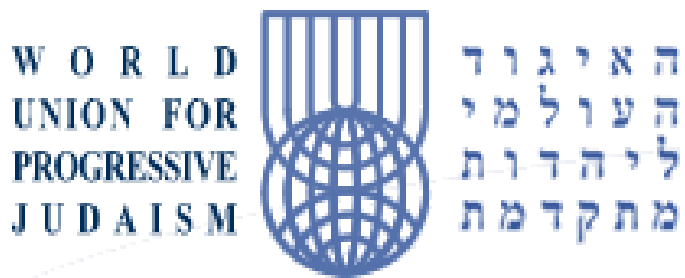

5777

Torah from Around the World

Bedenk altijd: vreugde is niet iets bijkomstigs in je spirituele zoeken. Het is van levensbelang.

Rabbi Nachman van Bratzlav

Indien u ons wilt steunen en ook in staat wilt stellen deze commentaren te verzorgen met een gift die aftrekbaar is voor de belasting, klik dan [hier](#).

Alvast onze dank.

Sjabbat 7 januari 2017 / 9 tewet 5777, Wajigasj, Beresjiet/Genesis 44:18 – 47:27
Tanach: blz. 94 – 101

Haftara: Jechèzkel / Ezechiël 37:15 - 28
Tanach: blz. 1115 - 1116

Commentaar: Rabbijn Evan Moffic, senior rabbijn van de Joodse Gemeente Solel in Highland Park, Illinois, de Verenigde Staten

vertaler: Sera Spanier

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

We zijn wat we ons herinneren

Eén van de mooiste gedichten uit onze Reform-liturgie (van rabbijn Jack Riemer) begint met de woorden: „Bij zonsopkomst en zonsondergang denken wij aan hen. Bij het ruisen van de wind, in de kou van de winter denken we aan hen." Verderop lezen we: „Als wij onze vreugde willen delen, denken we aan hen. Als we moeilijke beslissingen moeten nemen, denken we aan hen." (*Gates of Repentance: The New Union Prayerbook for the Days of Awe*, red. Chaim Stern, uitg. Central Conference of American Rabbis, 1996, blz. 490-491; ook te vinden in *Beartsot Hachajiem, In het land der levenden, Beknopte handleiding met toelichting bij ziekte en overlijden*, uitg. Stichting Gan Hasjalom, Amsterdam, 2004, blz. 88). De kracht van dit gedicht ligt volgens mij in het oproepen van de herinnering. Telkens wanneer een geliefd iemand overlijdt, stroomt ons hart en ons hoofd vol met herinneringen.

Toch zijn de relaties met onze naasten vaak gecompliceerd en bepaald door verschillende ervaringen. Als ik kinderen ontmoet waarvan de ouders zijn overleden, vertellen ze me vaak over tijden waarin zij geen goed contact hadden met hun vader of moeder. „We hadden een paar jaar lang problemen,” zeggen ze dan. In de meeste gevallen was er uiteindelijk sprake van enigerlei vorm van verzoening en van meer begrip, en de kinderen zijn daar dankbaar voor. Ook al vergeten we die moeilijke jaren niet, wanneer een geliefde sterft, proberen we ons datgene te herinneren, waarom we van hen hielden. We proberen hun levens te zien vanuit wat Spinoza de *species aeternitatis* noemt, het gezichtspunt van de eeuwigheid. We proberen ons de mooie momenten te herinneren die zorgden voor empathie en liefde binnen een relatie. Het gedicht van Riemer helpt ons daarbij. Het wijst ons op ons vermogen om uit de herinneringen een keuze te maken en onderstreept dat vermogen. Het gedicht kleurt deze herinneringen op een positieve manier en bevestigt ze.

Ook Josef laat deze kracht zien in de Toralezing van deze week. Zijn broers staan voor hem. Hij heeft besloten om zich aan hen bekend te maken. Maar wat gaat hij tegen hen zeggen? Hoe zal hun toekomstige relatie er uit komen te zien? Zal hij hen aanspreken op hun gedrag in het verleden? Zal hij wraak nemen voor wat zij hem hebben aangedaan? Als onderkoning van Egypte heeft hij zeker de mogelijkheid om dit te doen. Toch kiest hij voor een ander antwoord. Nadat hij zich aan zijn broers bekend heeft gemaakt, vraagt Josef onmiddellijk naar Ja'akov. „Leeft mijn vader [werkelijk] nog?” (Beresjiet / Genesis 45:3).

Zijn broers zijn verbijsterd. Zij antwoorden niet. Misschien zijn ze bang dat Josef zich nu op hen zal wreken. Als reactie op hun ongeloof en de angst die ze waarschijnlijk zullen hebben, neemt Josef een opmerkelijke stap. Hij zet hun relatie in een ander licht. In plaats van zich te herinneren hoe zij hem haatten en voor dood achterlieten, stelt hij dat zijn aankomst in Egypte altijd al het plan van God was. We lezen: „en nu, maak je niet langer zorgen, maak jezelf geen verwijten dat je me verkocht hebt, want het was om levens te redden dat God mij voor jullie uit heeft gestuurd. Er heerst al twee jaar hongersnood in dit land en er zullen nog vijf jaar volgen zonder ploegen of oogsten. Daarom heeft God mij vooruit gestuurd om er zeker van te zijn dat jullie in dit land kunnen overleven en jullie in leven te laten voor een grote bevrijding”. (Beresjiet 45:5-7)

Behalve de uitspraak van Josef is er geen andere plaats in de tekst die erop wijst dat God de verkoop van Josef aan Egypte had gepland, opdat hij later zijn broers zou kunnen redden. In tegenstelling tot Gods openbaring aan Awraham in Beresjiet 15:13 - dat zijn nakomelingen slaaf zouden zijn in Egypte - is er nergens een aanwijzing van God dat de carrière van Josef in Egypte onderdeel zou zijn van een goddelijk plan. Hoe komt Josef dan tot dit gezichtspunt?

Hij had gemakkelijk de wrede manier waarop zijn broers hem behandeld hebben, in herinnering kunnen roepen. Hij had kunnen memoreren hoe zij aten en dronken, terwijl hij moederziel alleen lag te lijden in een put en hoe ze hem vervolgens als een dier verkochten aan een passerende karavaan. Aan de andere kant, hij had ook kunnen memoreren hoe hij hén had behandeld. Hij had in herinnering kunnen brengen hoe hij hen had uitgedaagd met zijn dromen over overheersing en hoe hij had opgeschept over zijn status van lieveling, met zijn veelkleurige mantel. Hij had de keus om zich het kwaad dat hem was aangedaan te herinneren, of de fouten die hij had gemaakt. Hij was in de gelegenheid om wraak te nemen of te werken aan verzoening. Het hing ervan af wat hij zich koos te herinneren.

Ook wij worden met dergelijke dilemma's geconfronteerd. Als een relatie fout gaat, kunnen we ons de daden van de ander herinneren. We kunnen oproepen wat ze hebben gezegd of de dingen die ze deden. Als we dat doen voelen we ons gewoonlijk gerechtvaardigd om dit te doen. We kunnen ons echter ook onze eigen daden herinneren. Als relaties vastlopen, is iedere partij immers in zekere mate verantwoordelijk. Als we ons onze eigen daden herinneren, zijn we eerder geneigd om begrip te hebben voor de ander en te zoeken naar een manier om dat wat gebroken is te helen.

Dit vermogen om te kiezen heeft een geweldige kracht in zich. Het bepaalt hoe wij omgaan met het verleden en hoe we onze toekomst vormgeven. We zijn wat we ons herinneren.